

УДК 338.439.6:[330.15:338.432]
DOI: 10.31891/2307-5740-2020-284-4(3)-56

ПРОХОРЧУК С. В., ЯГОДЗІНСЬКА А. С.
Міжнародний університет бізнесу і права

ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Цілі сталого розвитку є ключовими напрямками розвитку країн, що були ухвалені на Саміті ООН зі сталого розвитку. Вони ухвалені на період від 2015 до 2030 року і нараховують 17 Глобальних цілей, яким відповідають 169 завдань. Досягнення країнами кожної з них сприятиме забезпеченню успішного розвитку, де поміж багатьох основних однією з важливих є забезпечення формування системи продовольчого забезпечення.

Метою цієї статті є дослідження тих цілей сталого розвитку країни та визначення їх місця, що впливають на формування системи продовольчого забезпечення та взаємозв'язку з аграрним сектором країни.

Дослідження показали, що в Україні за основними цілями сталого розвитку країни є багато напрямів щодо покращення ситуації на краще. Результати аналізу кожної з 17 ЦСР визначили вплив кожного з них на формування системи продовольчого забезпечення, прямопропорційно впливають на неї і визначають напрями та тенденції сталого розвитку аграрного сектору економіки.

Доведено, що: за умов збереження динаміки рівня споживання досягнення раціональної норми споживання по м'ясу можна очікувати у 2036 році, по фруктах – у 2038 році, а по молоку встановлена тенденція до зменшення рівня його споживання; за умов збереження динаміки загального експорту та експорту продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 УКТЗЕД, а за інших рівних умов динаміка частки продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 УКТЗЕД не зміниться, досягти запланованих показників до 2030 року не вдасться, а досягнення значення 51,0 % 2020 року можна буде лише у 2052 році; за умови збереження темпів росту площ сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь досягти запланованого рівня індикатора можна буде у встановлені строки, однак, запланований на 2030 рік показник (1,7 %) дуже низький (зважаючи на світові тенденції розвитку органічного руху та потенційні можливості участі України у цьому процесі, даний індикатор має бути значно вищим); за умови збереження встановлених тенденцій досягти цільового значення, передбаченого в Національній доповіді 2017 «Цілі сталого розвитку: Україна» ЦСР2, по споживчих цінах на продукти харчування до 2030 року не вдасться.

Майбутні звіти про стан продовольчої безпеки та харчування у світі сприятимуть інтегрованому моніторингу прогресу у напрямку подолання голоду та викорінення всіх форм недоїдання (ЦСР 2.1 та 2.2) шляхом оцінки синергії та компромісів із зусиллями щодо досягнення інших цілей у рамках ЦСР2 та прогрес, досягнутий на інших ЦСР. Це буде здійснюватися здебільшого на глобальному рівні за допомогою порівнянь регіонів та країн, а також через тематичні дослідження країн.

Аргументовано, що у загальному вигляді діяльність ФАО у реалізації ЦСР2 можна систематизувати за трьома напрямками: моніторинг реалізації ЦСР2 та вимірювання прогресу; глобальні процеси; глобальні партнери. Такий розподіл визначається специфікою цілей та завдань за конкретним напрямом діяльності та рівнем.

Доведено, що ФАО має значні потенційні переваги по наданню допомоги країнам в забезпеченні нових викликів в сфері моніторингу ЦСР2, зокрема через реалізацію проектів: Глобальна стратегія вдосконалення сільськогосподарської статистики (GSIAS); Модуль опитування Самооцінки рівня продовольчої небезпеки (FIES-SM); Глобальний оглядовий центр (GSH).

Ключові слова: цілі сталого розвитку, система продовольчого забезпечення, сталий розвиток аграрного сектору, рівень споживання населення, глобальні цілі розвитку країни.

PROKHORCHUK S., IAGODZINSKA A.
International University of Business and Law

ACHIEVING THE GOALS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE FORMATION OF THE FOOD SUPPLY SYSTEM

The goals of sustainable development are the key directions of development of the countries approved by the UN Summit on Sustainable Development. They are approved for the period from 2015 to 2030 and have 17 Global Goals, which meet 169 goals. The achievement of each of them by the countries will contribute to successful development, where among the many main ones one of the most important is to ensure the formation of the food security system.

The purpose of this article is to research of the goals of sustainable development of the country and determine their place that affect the formation of the food security system and the relationship with the agricultural sector of the country.

Research has shown that in Ukraine, according to the main goals of sustainable development of the country, there are many ways to improve the situation for the better. The results of the analysis of each of the 17 CSWs determined the impact of each of them on the formation of the food supply system, directly proportionally affect it and determine the directions and trends of sustainable development of the agricultural sector.

It is proved that: if the dynamics of the level of consumption is maintained, a rational consumption rate for meat can be expected in 2036, for fruit - in 2038, and for milk there is a tendency to reduce the level of its consumption; under conditions of maintaining the dynamics of total exports and exports of food industry and processing of agricultural raw materials in exports of groups 1-24 UKTZED, and other things being equal, the dynamics of the share of food industry and processing of agricultural raw materials in exports of groups 1-24 UKTZED will not change. it will not succeed by 2030, and it will be possible to reach the value of 51.0% in 2020 only in 2052; provided that the growth rate of agricultural land under organic production in the total area of agricultural land is maintained, the planned level of the indicator can be achieved in due time, however, the planned target for 2030 (1.7%) is very low (given global trends in organic movement and potential opportunities for Ukraine's participation in this process, this indicator should be much higher); provided that the established trends continue to achieve the target set in the National Report

2017 "Sustainable Development Goals: Ukraine" CSW2, consumer prices for food by 2030 will not succeed.

Future reports on the state of food security and nutrition in the world will contribute to the integrated monitoring of progress towards overcoming hunger and eradicating all forms of malnutrition (CSD 2.1 and 2.2) by assessing synergies and trade-offs with other CSD goals². This will be done mostly at the global level through comparisons of regions and countries, as well as through case studies of countries.

It is argued that in general, FAO's activities in the implementation of CSW2 can be systematized in three areas: monitoring the implementation of CSW2 and measuring progress; global processes; global partners. This distribution is determined by the specifics of goals and objectives for a particular area of activity and level.

FAO has been shown to have significant potential comparative advantages in assisting countries in meeting new challenges in the field of CSD monitoring², in particular through the implementation of the following projects: Global Strategy for the Improvement of Agricultural Statistics (GSIAS); Self-Assessment of Food Hazard Assessment Module (FIES-SM); Global Review Center (GSH).

Key words: sustainable development goals, food security system, sustainable development of the agricultural sector, the level of consumer consumption, global development goals.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Дослідження стану і тенденцій формування цілей сталого розвитку в кожній країні є вимогою часу і потребує дослідження на постійній основі з метою пошуку резервів для покращення ситуації на краще. Вплив окремих цілей сталого розвитку на формування системи продовольчого забезпечення є ключовим у визначенні трендів розвитку означених процесів.

Дослідження показують, що в якості основної сполучної ланки між людьми і планетою продовольство і сільське господарство можуть допомогти в досягненні декількох цілей сталого розвитку (ЦСР). Стале продовольство та сільське господарство мають великий потенціал для відродження сільських громад, забезпечення інклюзивного зростання в країнах та стимулювання позитивних змін.

Аналіз досліджень та публікацій

Вагомий внесок у розвиток теорії та практичних рекомендацій щодо формування системи продовольчого забезпечення відповідно до цілей сталого розвитку, зроблено як вітчизняними, так і іноземними науковцями, зокрема: Басюркіна Н.Й., Довгаль О.В., Ігнатенко М.М., Коваленко О.В., Копитко В.І., Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В., Мостова А.Д., Мудрак Р.П., Надвиничний С.А., Осадчук І.В., Павлов О.І., Прунцева Г.О., Островський І.А., Можайкіна Н.В., Скрипник І.М., Юзефович А.Е., Яремчук Н.В. та ін. Разом з тим, глобалізація та динамічність розвитку сучасного світу постійно ставлять нові виклики щодо продовольчого забезпечення населення, вирішення яких неможливе традиційними способами, які були ефективними ще десять-двадцять років тому. Вищезазначене обумовлює актуальність теми, що визначає мету та завдання дисертаційного дослідження.

Мета та завдання статті

Метою статті є дослідження тих цілей сталого розвитку країни та визначення їх місця, що впливають на формування системи продовольчого забезпечення та взаємозв'язку з аграрним сектором країни. Для досягнення визначеної мети та відповідно до логіки наукового дослідження були поставлені завдання: проаналізувати стан формування основних цілей сталого розвитку і зробити висновки щодо їх впливу на формування системи продовольчого забезпечення.

Вклад основного матеріалу дослідження

Цілі сталого розвитку, що на нашу думку здійснюють найбільший вплив на формування системи продовольчого забезпечення можна виокремити в окрему групу для проведення окремого дослідження. Такими цілями є: ЦСР 2, ЦСР 3, ЦСР 12, ЦСР 13, ЦСР 14, ЦСР 15.

ЦСР2. Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства. За результатами досліджень Бабича М.М., Лагодієнка В.В. та Мудрака Р.П. "стан продовольчої безпеки у 2016 р. в Україні за більшістю індикаторів ... не задовольняє встановлені порогові значення та норми ... за продукцією тваринницького походження зменшилась середньодобова калорійність раціону населення країни; рівень достатності запасів зерна у державних ресурсах нижчий порівняно з гранично встановленою межею; встановлено високий рівень продовольчої залежності (за умови дотримання раціональних норм споживання) за м'ясом, молоком, рибними продуктами, плодами, ягодами та виноградом; перевищує пороговий рівень відсоток імпортозалежності України по олії, плодам, ягодам та винограду" [1, 2, 3].

Така ситуація пов'язана не лише з низькою купівельною спроможністю населення [4]: навіть по продовольству, для виробництва якого Україна має необхідні природні ресурси та умови – молоко, м'ясо та плоди, – в країні спостерігається їх дефіцит (табл. 1). Отже, недоотримання калорій даної групи продовольства пов'язане, в першу чергу, з недостатнім виробництвом даних видів продукції. Тим більше, по всіх цих видах встановлені значні обсяги реалізації продукції на експорт.

Значно вищими є показники забезпеченості українців власним виробництвом зернових культур, картоплі та овочів (табл. 2): по цих культурах встановлено значний надлишок виробленої продукції порівняно з потребою у споживанні за раціональними нормами. Але слід пам'ятати, що таких показників досягнуто в умовах найвищого в країнах ЄС рівня освоєння земельних ресурсів (69%), рівня розораності території (54%) та забезпеченості населення ріллею (78 га на 100 чел.). Навіть в країнах колишнього соціалістичного табору, які зараз є країнами-членами ЄС, коливання даних індикаторів становить 23-60%

рівня освоєння земельних ресурсів, 9-41% рівня розораності території та 8-48 га на 100 чол. (за винятком Литви) забезпеченості населення ріллею [5].

Таблиця 1.

Співвідношення виробництва, споживання та потреби м'яса, молока та плодів в Україні

Показник	2005р.	2010р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.
<i>М'ясо та м'ясні продукти</i>							
Забезпеченість достатнього споживання виробництвом, %	42,3	56,1	68,6	67,8	68,0	68,2	69,6
Дефіцит продукції, тис т	-2175,9	-1608,7	-1078,1	-1101,8	-1092,3	-1078,5	-1026,8
Достатність споживання, %	48,9	65,0	67,6	63,6	64,3	64,6	66,0
Частка експорту в обсязі виробництва, %	5,1	2,3	9,2	10,5	13,0	15,1	16,9
<i>Молоко та молочні продукти</i>							
Забезпеченість достатнього споживання виробництвом, %	76,6	64,5	68,1	65,2	64,0	63,7	62,7
Дефіцит продукції, тис т	-4182,7	-6186,1	-5208,0	-5669,4	-5837,4	-5861,4	-5995,2
Достатність споживання, %	59,4	54,3	58,6	55,2	55,1	52,6	52,0
Частка експорту в обсязі виробництва, %	13,9	8,5	4,7	4,4	4,2	8,1	8,0
<i>Плоди, ягоди і виноград (включаючи консервовану та сушену продукцію в перерахунку на свіжу)</i>							
Забезпеченість достатнього споживання виробництвом, %	50,2	52,1	62,9	65,9	62,2	64,3	79,8
Дефіцит продукції, тис т	-2112,3	-1976,6	-1435,2	-1313,8	-1452,2	-1363,6	-768,1
Достатність споживання, %	41,2	53,3	58,1	56,6	55,2	58,7	64,2
Частка експорту в обсязі виробництва, %	14,3	16,4	14,4	12,8	11,9	11,8	10,9
Частка продукції, переробленої на вино, %	21,1	25,4	20,2	14,0	20,0	20,2	19,6

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України [6]

Примітка: забезпеченість достатнього фонду споживання визначається співвідношенням обсягів фактичного виробництва продукції до необхідних обсягів продовольства за раціональними нормами споживання; дефіцит (-) або надлишок продукції визначається як різниця між фактичними обсягами виробництва та необхідними обсягами продовольства за раціональними нормами споживання; достатність споживання визначається співвідношенням фактичного споживання до раціональних норм

Проте, і за таких умов, неефективна торгівельна політика привела до того, що рівень запасів зерна, один з основних індикаторів рівня продовольчої безпеки, за досліджуваний період лише в 2015 році в Україні задовольняв граничний рівень [1, 2]. При цьому обсяг експорту зернових становить більше 60%.

Ще більше питань викликає оцінка індикаторів співвідношення виробництва, споживання та потреби цукру та олії в Україні. Так, забезпеченість достатнього споживання виробництвом по цукру, починаючи з 2014 року становить більше 120% і в динаміці зростає до 126% у 2018 році, але достатність споживання у тому ж 2014 році становить 96% і у динаміці зменшується до 78% у 2018 році [6]. Причина – реалізація продукції на експорт, який за період з 2014 по 2018 роки зріс на 32%. Така ж ситуація і зі споживанням олії – внутрішній попит задовольняється на 90% при забезпеченості достатнього споживання виробництвом у 1141% (!) адже 96% виробленої продукції реалізується на експорт.

Отримані результати свідчать про необхідність перегляду політики розвитку аграрного сектору в Україні і не лише в частині обсягів та структури виробництва, але і в підходах до напрямів використання та розподілу продукції.

ЦСРЗ. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці.

В Україні постійно спостерігається дефіцит споживання калорій тваринного походження, що свідчить про низьку якість раціону, та надмірне споживання калорій рослинного походження – вуглеводи, – що веде до ожиріння. Офіційна статистика України не наводить даних відносно людей з недостатньою або надмірною вагою. За даними ВОЗ в Україні у 2000 році був найвищий показник у світі (!) відсотку дітей у віці до 5 років із зайвою вагою – 26,5% (табл. 2).

У 22,0% дітей віком до 5 років встановлено відставання у рості (найвищий показник у світі – 55,95%). Значно нижчий, порівняно з найвищим значенням у світі (39,94%), є показник поширеності недоїдання у дітей – 4,1%. В Україні високі показники частки населення з надмірною вагою серед дорослих (61,9%) та з підвищеним загальним холестеринем (44,4%), також суттєві проблеми з поширенням анемії у дітей віком до 5 років (26%), жінок (24,8%) та жінок репродуктивного віку – 23,5%.

ЦСР12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва. За дослідженнями Лагодієнка В.В. та Мудрака Р.П. в Україні спостерігаються щорічні втрати у фізичній вазі продовольчої продукції, а також значний обсяг харчових відходів [8, 9]. За офіційною статистикою (табл. 3): втрати продукції в Україні за період з 2014 р. по 2018 р. склали 9,0 тис. т м'яса (0,4% від виробництва), 13,6 тис. т молока (0,1%), 15,8 тис. т яєць (1,6%), 1340,4 тис. т зернових (2,1%), 3591,4 тис. т картоплі (16,2%), 1144,6 тис. т овочів (11,5%), 234,4 тис. т плодів (9,1%), 80,0 тис. т цукру (4,3%) та 28,4 тис. т олії (0,5%).

Таблиця 2

Поширеність захворюваностей в результаті неправильного харчування у дітей та дорослих в Україні

Показник	Фактичні дані по Україні за 2000 рік	Світові дані	
		мінімальне значення (min)	максимальне значення (max)
<i>2000 рік</i>			
Відсоток дітей у віці до 5 років із зайвою вагою, %	26,50	0,93	26,50
Відставання у рості дітей віком до 5 років, %	22,00	1,30	55,95
Поширеність недоїдання у дітей, %	4,10	0,00	39,94
Відсоток живонароджених, які важили менше 2500 г (менше 5,51 фунта), %	5,5	2,8	50,9
<i>2012 рік</i>			
Смертність дітей у віці до 5 років, на 1000 народжених	5,7	5,7	171,4
<i>2014 рік</i>			
Підвищена глюкоза в крові, %	7,3	4,0	29,2
Підвищений загальний холестерин, %	44,4	15,2	69,8
<i>2016 рік</i>			
Поширення анемії у невагітних жінок, %	23,50	8,70	70,18
Поширення анемії у дітей віком до 5 років, %	25,98	8,55	86,18
Поширення анемії у жінок, %	24,80	16,16	62,96
Поширення анемії у жінок репродуктивного віку, %	23,54	9,09	69,60
Поширення ожиріння серед дорослих, %	24,1	0,1	61,0
Поширення ожиріння серед дітей та підлітків, %	5,8	0,0	31,7
Поширення надмірної ваги серед дорослих, %	61,9	4,7	87,9
Поширення недостатньої ваги серед дітей і підлітків, %	2,3	0,1	26,7
Поширення недостатньої ваги серед дорослих, %	1,5	0,2	29,7
Рівень смертності для дорослих (вірогідність смерті від 15 до 60 років на 1000 населення)			
усього	180,0	49,2	483,5
чоловіки	264,3	60,9	463,7
жінки	98,4	35,6	393,6

Джерело: згруповано за даними ВОЗ [7]

Таблиця 3

Втрати продукції відповідно до балансів за офіційними даними
Державної служби статистики в Україні

Втрати продукції	Роки							В середньому за 2014-2018 роки
	2005	2010	2014	2015	2016	2017	2018	
<i>М'ясо та м'ясні продукти</i>								
тис. т	7	8	8	8	10	10	10	9
% до обсягів виробництва	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
<i>Молоко та молочні продукти</i>								
тис. т	3	8	14	15	14	13	12	13,6
% до обсягів виробництва	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Яйця та яйцепродукти</i>								
тис. т	6	16	37	21	11	6	4	15,8
% до обсягів виробництва	0,8	1,6	3,3	2,2	1,3	0,7	0,4	1,6
<i>Зернові і зернобобові культури</i>								
тис. т	375	794	1593	1400	1350	1106	1253	1340,4
% до обсягів виробництва	1,0	2,0	2,5	2,3	2,0	1,8	1,8	2,1
<i>Картопля</i>								
тис. т	2062	2720	3824	3799	3174	3361	3799	3591,4
% до обсягів виробництва	10,6	14,5	16,1	18,2	14,6	15,1	16,9	16,2
<i>Овочі і багаті на крохмальні продукти культури</i>								
тис. т	393	835	1223	1203	1195	1050	1052	1144,6
% до обсягів виробництва	5,2	9,4	11,8	12,3	12,0	10,8	10,6	11,5
<i>Плоди, ягоди і виноград</i>								
тис. т	191	170	231	218	213	225	285	234,4
% до обсягів виробництва	9,0	7,9	9,5	8,6	8,9	9,2	9,4	9,1
<i>Цукор (включаючи основні цукромісткі продукти, в перерахунку на цукор)</i>								
тис. т	120	94	80	105	74	71	70	80,0
% до обсягів виробництва	5,6	5,2	3,9	7,2	3,7	3,5	4,0	4,3
<i>Олія (включаючи основні оліїмісткі продукти, в перерахунку на олію)</i>								
тис. т	52	41	35	33	25	24	25	28,4
% до обсягів виробництва	3,6	1,3	0,7	0,7	0,5	0,4	0,4	0,5

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України [10]

Примітка: індикатор достатності споживання визначається через співвідношення фактичного споживання до раціональної норми споживання

Однак є всі підстави вважати, що навіть розрахунки втрат продовольства та харчових відходів за методикою ФАО не показують усієї масштабності цієї проблеми, адже Україну віднесено до групи країн ЄС,

де застосовуються технології на значно вищому рівні порівняно з іншими [11], тому коефіцієнти за методикою ФАО для України, очевидно, будуть вищими.

ЦСР13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками. Основними проблемними питаннями пов'язаними із дією негативних факторів на сталий розвиток є зміни в кліматі земної кулі. Такі зміни клімату, безперечно, матимуть значний вплив на сільське господарство країни. Як зазначають експерти Світового банку [12], хоча підвищення температури може мати позитивний вплив на виробництво озимої пшениці, картоплі та кукурудзи в центральних та північних регіонах України, очікуване зменшення кількості опадів у південних районах країни, як передбачається, матиме негативний вплив на виробництво озимої пшениці: урожайність озимої пшениці дуже вразлива до несприятливих погодних умов у вегетаційний період і може зменшитись на 20-50%; аналогічно, коливання урожайності ярих зернових може становити 35-75%. За прогнозами очікується більш раннє настання теплої погоди весною та настання холодної погоди восени. Збільшення кількості посушливих днів у поєднанні зі зменшенням опадів та теплих днів влітку очевидно вимагатиме переходу від богарного землеробства до іригації.

ЦСР14. Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку. Аналіз даних служби статистики України щодо добування водних біоресурсів показує, що їх добування водних біоресурсів в Україні за період з 2000 по 2019 роки зменшилось. Так, дані 2013 року у порівнянні з даними за 2000 рік свідчить про зменшення обсягу добування водних біоресурсів (на 35,5 %), але відмічено значне зростання обсягу та частки видобутих ресурсів: у внутрішніх водних об'єктах – на 19,6 та 9,3 %; у виключній (морській) економічній зоні України – на 38,4 та 18,6 % відповідно. При цьому обсяги добування водних біоресурсів та у відкритому морі зменшились на 44,8 та 94,1 % відповідно, а частка їх обсягу у загальній кількості водних біоресурсів зменшилась на 7,2 та 20,7 %. Такі показники свідчать, про розвиток рибного промислу саме у сільському господарстві: дані за 2019 рік наведено по підприємствах, основний вид економічної діяльності яких згідно з КВЕД відноситься до розділу 03 «Рибне господарство» секції А «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство».

З іншого боку, недостатня кількість для споживання рибної продукції традиційно замінюється іншим білком, рослинного або тваринного походження, виробництво якого, так само, забезпечує сільське господарство. Отже, з точки зору забезпечення ЦСР14 у контексті виконання завдань ЦСР2 сільське господарство відіграє визначальну роль.

ЦСР15. Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустеленням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття. Даний блок включає значну кількість індикаторів – зупинимось на тих, які безпосередньо пов'язані з сільським господарством (табл. 4).

Таблиця 4

Індикатори ЦСР15 – захист та відновлення екосистем суші «Відновити деградовані землі та ґрунти з використанням інноваційних технологій»

Втрати продукції	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	Цільовий орієнтир, встановлений на 2020 рік
Встановлення та реалізація добровільного національного завдання щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель за напрямом: "Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах" (вміст органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь, %)	3,16	-	-	-	3,14
у розрізі зон:					
Полісся	2,33	-	-	-	2,24
Лісостеп	3,21	-	-	-	3,19
Степ	3,45	-	-	-	3,40
Площа орних земель (ріллі), тис. га	32531,1	32541,3	32543,5	32544,2	31150,9
Частка площі орних земель (ріллі) у загальній території країни, %	53,9	53,9	53,9	53,9	51,6
Площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ), тис. га	7848,3	7840,5	7833,8	7820,8	8389,3
Площа земель органічного виробництва, тис. га	410,55	381,2	289,0	309,1	500,0

Джерело: за даними Державної служби статистики України [6]

Примітка: ¹Дані розраховуються один раз на п'ять років. Розрахунок даних за 2020 рік буде здійснено у 2021 році після завершення чергового п'ятирічного туру

Як свідчать дані, по жодному індикатору, станом на 2018 рік, не встановлено позитивної тенденції у наближенні до цільових значень 2020 року. Гірше того, значення показників у 2018 році порівняно з даними 2015 року віддаляють від досягнення цільових значень. Щоб зрозуміти, настільки небезпечними є показники, слід навести дані Світового банку [13]: серед 233 країн світу у 2016 році Україна займала друге місце після Бангладеш (59,6 %) за рівнем розораності території (площа ріллі по відношенню до загальної площі) і лише три країни мають близькі значення: Данія (56,6 %), Молдова (55,6 %) та Індія (52,6 %). При

цьому усереднені дані індикатора наступні: світ – 11,1 %; Центральна Європа та Прибалтика – 32,8 %; Європа – 23,9 %; Європа і Центральна Азія – 12,4 %; Європейський Союз – 24,9 %; Члени ОЕСР – 10,9 %; Південна Азія – 43,3 %. При цьому, найбільшою є чисельність країн з рівнем розораності до 10 % – 119 держав. Тож вирішення питань продовольчої безпеки екстенсивним шляхом через збільшення площ ріллі неможливе, при цьому суттєве зменшення рівня розораності території є винятково важливим завданням національного значення.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Аргументовано, що у загальному вигляді діяльність ФАО у реалізації ЦСР2 можна систематизувати за трьома напрямками: моніторинг реалізації ЦСР2 та вимірювання прогресу; глобальні процеси; глобальні партнери. Такий розподіл визначається специфікою цілей та завдань за конкретним напрямом діяльності та рівнем.

Доведено, що ФАО має значні потенційні порівняльні переваги по наданню допомоги країнам в забезпеченні нових викликів в сфері моніторингу ЦСР2, зокрема через реалізацію проєктів: Глобальна стратегія вдосконалення сільськогосподарської статистики (GSIAS); Модуль опитування Самооцінки рівня продовольчої небезпеки (FIES-SM); Глобальний оглядовий центр (GSH).

Майбутні звіти про стан продовольчої безпеки та харчування у світі сприятимуть інтегрованому моніторингу прогресу у напрямку подолання голоду та викорінення всіх форм недоїдання (ЦСР 2.1 та 2.2) шляхом оцінки синергії та компромісів із зусиллями щодо досягнення інших цілей у рамках ЦСР2 та прогрес, досягнутий на інших ЦСР. Це буде здійснюватися здебільшого на глобальному рівні за допомогою порівнянь регіонів та країн, а також через тематичні дослідження країн.

Доведено, що: за умов збереження динаміки рівня споживання досягнення раціональної норми споживання по м'ясу можна очікувати у 2036 році, по фруктах – у 2038 році, а по молоку встановлена тенденція до зменшення рівня його споживання; за умов збереження динаміки загального експорту та експорту продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 УКТЗЕД, а за інших рівних умов динаміка частки продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 УКТЗЕД не зміниться, досягти запланованих показників до 2030 року не вдасться, а досягнення значення 51,0 % 2020 року можна буде лише у 2052 році; за умови збереження темпів росту площ сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь досягти запланованого рівня індикатора можна буде у встановлені строки, однак, запланований на 2030 рік показник (1,7 %) дуже низький (зважаючи на світові тенденції розвитку органічного руху та потенційні можливості участі України у цьому процесі, даний індикатор має бути значно вищим); за умови збереження встановлених тенденцій досягти цільового значення, передбаченого в Національній доповіді 2017 «Цілі сталого розвитку: Україна» ЦСР2, по споживчих цінах на продукти харчування до 2030 року не вдасться.

Література

1. Бабич М.М. Продовольча безпека України: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-р. екон. наук : 08.00.03. Миколаїв, 2019. 47 с.
2. Мудрак Р.П., Лагодієнко В.В. Агроінфляція та індекс споживчих цін на продовольчі товари: порівняльний аналіз “Україна – ЄС”. Економіка України. 1 (674). 2018. http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_1_4
3. Мудрак Р.П., Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Вплив сукупних витрат на обсяги національного виробництва. Економічний часопис – XXI. - Scopus Indexed. 2018, №172(7-8), С. 44-50.
4. Яців І. Вплив експортно-імпортних операцій на формування продовольчої безпеки України. Аграрна економіка. 2020. Т. 13, № 1-2. С. 3-13.
5. Agricultural Market Information System. AMIS Rapid Response Forum. 2012. URL: [http://www.amis-outlook.org/amis-about/rapid-response-forum/en/?page=1&ipp=3&no_cache=1&tx_dynalist_pi1\[par\]](http://www.amis-outlook.org/amis-about/rapid-response-forum/en/?page=1&ipp=3&no_cache=1&tx_dynalist_pi1[par]).
6. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. World Health Organization. 2020. URL: [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/children-aged-5-years-overweight\(-weight-for-height-2-sd\)](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/children-aged-5-years-overweight(-weight-for-height-2-sd)).
8. Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Моделювання оцінки інноваційної спроможності промислових підприємств. Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». Web of Science. №1 (28), 2019. С. 280-289. <https://doi.org/10.18371/fcapt.v1i28.162979>
9. Ruslan Mudrak, Iryna Nyzhnyk, Volodymyr Lagodiienko, Nataliia Lagodiienko Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. TEM Journal. Volume 8, Issue 4, Pages 1159-1168, ISSN 2217-8309, DOI: 10.18421/TEM84-08, November 2019. (Scopus)
10. Державна служба статистики України. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Kotykova O., Babych M. Economic Impact of Food Loss and Waste, AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics, 2019. Vol. 11, No. 3, pp. 57-71. doi: 10.7160/aol.2019.110306

12. Climate Change Knowledge Portal. Vulnerability: Ukraine. 2020. URL: <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/ukraine/vulnerability>.
13. World Bank. Data. 2019. URL: https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.UMIC?end=2018&locations=IW-UA&most_recent_year_desc=false&start=2002&view=chart.

References

1. Babych M.M. Prodovolcha bezpeka Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka: avtoref. dys. ... d-r. ekon. nauk : 08.00.03. Mykolaiv, 2019. 47 s.
2. Mudrak R.P., Lahodiienko V.V. Ahroinflatsiia ta indeks spozhyvchykh tsin na prodovolchi tovary: porivnialnyi analiz "Ukraina – YeS". Ekonomika Ukrainy. 1 (674). 2018. http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_1_4
3. Mudrak R.P., Lahodiienko V.V., Lahodiienko N.V. Vplyv sukupnykh vytrat na obsiah y natsionalnoho vyrobnytstva. Ekonomichnyi chasopys – XXI. - Scopus Indexed. 2018, №172(7-8), S. 44-50.
4. Iatsiv I. Vplyv eksportno-importnykh operatsii na formuvannia prodovolchoi bezpeky Ukrainy. Ahrama ekonomika. 2020. T. 13, № 1-2. S. 3-13.
5. Agricultural Market Information System. AMIS Rapid Response Forum. 2012. URL: [http://www.amis-outlook.org/amis-about/rapid-response-forum/en/?page=1&ipp=3&no_cache=1&tx_dynalist_pi1\[par\]](http://www.amis-outlook.org/amis-about/rapid-response-forum/en/?page=1&ipp=3&no_cache=1&tx_dynalist_pi1[par]).
6. Derzhavna sluzhba statyky Ukrainy. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. World Health Organization. 2020. URL: [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/children-aged-5-years-overweight-\(-weight-for-height-2-sd\)](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/children-aged-5-years-overweight-(-weight-for-height-2-sd)).
8. Lahodiienko V.V., Lahodiienko N.V. Modeliuvannia otsinky innovatsiinoi spromozhnosti promyslovykh pidpriemstv. Zbirnyk naukovykh prats «Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky». Web of Science. №1 (28), 2019. S. 280-289. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i28.162979>
9. Ruslan Mudrak, Iryna Nyzhnyk, Volodymyr Lagodiienko, Nataliia Lagodiienko Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. TEM Journal. Volume 8, Issue 4, Pages 1159-1168, ISSN 2217-8309, DOI: 10.18421/TEM84-08, November 2019. (Scopus)
10. Derzhavna sluzhba statyky Ukrainy. Balansy ta spozhyvannia osnovnykh produktiv kharchuvannia naselenniam Ukrainy. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Kotykova O., Babych M. Economic Impact of Food Loss and Waste, AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics, 2019. Vol. 11, No. 3, pp. 57-71. doi: 10.7160/aol.2019.110306
12. Climate Change Knowledge Portal. Vulnerability: Ukraine. 2020. URL: <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/ukraine/vulnerability>.
13. World Bank. Data. 2019. URL: https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.UMIC?end=2018&locations=IW-UA&most_recent_year_desc=false&start=2002&view=chart.

Надійшла / Paper received : 23.07.2020
Надрукована / Paper Printed : 28.09.2020